

Lagutskottets betänkande

1981/82:32

om vissa frågor rörande giftermålsbalken

Ärendet

I betänkandet behandlas två motioner som har anknytning till bestämmelser i giftermålsbalken.

I *motion 1981/82:1582* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas såvitt nu är i fråga (yrkande 3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motion 1981/82:1578 anförs om att ändra reglerna inom familjerätten i avsikt att motverka det omfattande missbruket av äktenskapsförord-boskillnad i kombination.

I *motion 1981/82:1711* av Sven Johansson (c) och Tore Nilsson (m) yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla att följderna av gällande äktenskapslagstiftning snarast utvärderas,
2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att denna utarbetar förslag till ändring av giftermålsbalken i syfte att minska den alltför höga skilsmässofrekvensen.

Äktenskapsskillnad

Gällande bestämmelser m. m.

Genom lagstiftning år 1973 (prop. 1973:32, LU 1973:20) infördes fr. o. m. den 1 januari 1974 nya regler om upplösning av äktenskap. Bestämmelserna om hemskillnad slopades och makar fick i princip rätt till omedelbar äktenskapsskillnad.

Enligt giftermålsbalken har makar rätt till äktenskapsskillnad om de är ense om att äktenskapet skall upplösas. Äktenskapsskillnaden skall föregås av betänketid, om makarna begär det eller om make har vårdnaden om och varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år. Också i fall då bara ena maken vill att äktenskapet skall upplösas, skall äktenskapsskillnaden föregås av betänketid.

Betänketiden inleds när makarna gemensamt ansöker om äktenskapsskillnad eller när makes yrkande om äktenskapsskillnad delges andra maken. Har betänketid löpt under minst sex månader, meddelas dom på äktenskapsskillnad, om make framställer särskilt yrkande om det. Framställs inte något sådant yrkande inom ett år från betänketidens början, är frågan om äktenskapsskillnad förfallen.

Lever makarna skilda åt sedan minst två år, har vardera maken rätt till

äktenskapsskillnad utan föregående betänketid, oavsett om makarna är ense eller inte och även om det finns barn under 16 år.

I samband med dom på äktenskapsskillnad skall rätten enligt föräldrabalken förordna angående vårdnaden om barnen. Är föräldrarna ense om vem som skall ha vårdnaden eller hur vårdnaden om barnen skall fördelas mellan föräldrarna, skall rätten besluta i enlighet med föräldrarnas önskemål, om det inte uppenbart strider mot barnens bästa. Detsamma gäller om föräldrarna är ense om att vårdnaden skall tillkomma dem gemensamt. Är föräldrarna inte ense, beslutar rätten efter vad som är skäligt med hänsyn till barnens bästa.

Vissa statistiska uppgifter rörande antalet äktenskapsskillnader har tagits in i *bilaga* till betänkandet.

Motivering i motion 1711

I motionen redovisas bl. a. antalet ingångna äktenskap och antalet skilsmässor för åren 1969 och 1979. Motionärerna anför att de sociala följderna av de många skilsmässorna är mycket kännbara och att de sociala myndigheterna ställs inför allvarliga problem på grund av skilsmässorna. Negativa upplevelser i barndomen förorsakade av föräldrarnas skilsmässa och den därav följande otryggheten leder till att många människor kommer att få svårigheter att bygga upp varaktiga relationer, menar motionärerna. De framhåller att den föräldrautbildning som genomförs på grundval av förslag i proposition 1978/79:168 är ett steg i rätt riktning men att den inte är tillräcklig med tanke på den negativa utvecklingen på området. Motionärerna anser det därför angeläget att äktenskapslagstiftningen utvärderas och att möjlighet ges till en skärpning av denna, om utvärderingen ger vid handen att det finns möjlighet att härigenom förbättra de enligt motionärerna nuvarande otillfredsställande förhållandena.

Bakgrund till gällande bestämmelser

I proposition 1973:32 med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken m. m. framhölls att skilsmässoreglerna hade utformats utifrån principen att äktenskapet skall ses som en form för frivillig samlevnad mellan självständiga personer. Det synsättet hade att göra bl. a. med kvinnans förändrade ställning i samhället. I propositionen anförde föredragande departementschefen bl. a. följande:

En upplösning av ett äktenskap innebär i dag i regel inte samma ekonomiska påfrestningar som tidigare. Inte bara mannen utan också kvinnan har numera betydligt oftare än förr möjligheter att efter skilsmässa försörja sig själv genom förvärsarbete. Ensamstående föräldrars situation

har underlättats på olika sätt bl. a. genom systemet med bidragsförskott, som innebär att barn under 18 år vars vårdnadshavare är ensamstående garanteras en minimistandard genom ett indexreglerat bidrag. Samhället har givetvis fortfarande anledning att motverka förhastade skilsmässor. En upplösning av en familj innebär nästan alltid påfrestningar främst av känslomässig men ibland också av ekonomisk art för de berörda personerna. Särskilt påtaglig är risken för att minderåriga barn blir illa utsatta. Skilsmässor bör dock inte motverkas på det viset att lagstiftningen begränsar möjligheterna att upplösa ett äktenskap. Utformas lagstiftningen så att man försvårar eller rent av gör det omöjligt för en person att upplösa ett äktenskap som han efter moget övervägande vill frigöra sig från, skapar man inte någon harmonisk miljö för en fortsatt samlevnad. Eftersom det under alla omständigheter är omöjligt att hindra en make att bryta samlevnaden och eventuellt bilda ny familj, bör han också ha möjlighet att upplösa det tidigare äktenskapet så att en ny familjebildning kan ske i äktenskapets form.

Restriktiva skilsmässoregler är inte förenliga med uppfattningen av äktenskapet som en form för frivillig samlevnad. I likhet med en så gott som enhällig remissopinion ansluter jag mig härvidlag till de sakkunnigas grundinställning. En makes bestämda och väl övervägda önskan om äktenskapsskillnad bör enligt min mening alltid respekteras. Eftersom en samlevnad mellan man och kvinna har så många personliga och känslomässiga inslag bör det inte komma i fråga att någon myndighet skall pröva om makens motiv för att begära äktenskapsskillnad är objektivt sett välgrundade. En annan sak är att det kan vara motiverat att för fall då makarna inte är ense om att skiljas eller då de har minderåriga barn införa särskilda regler som i möjligaste mån skapar garantier för att ett beslut att skiljas inte är förhastat.

Lagutskottet (LU 1973:20) ställde sig bakom grundprincipen om äktenskapets frivillighet. Med hänvisning bl. a. härtill avstyrktes motionsyrkanden om behållande av hemskillnadsinstitutet och obligatorisk betänketid.

Riksdagsbehandling av närliggande frågor

I socialutskottets betänkande SoU 1978/79:45 med anledning av proposition 1978/79:168, såvitt den avsåg förslag om föräldrautbildning, behandlades en motion med begäran om förslag till åtgärder, bl. a. genom de sociala myndigheternas försorg, i syfte att minska antalet skilsmässor. I motionen anfördes bl. a. att alla ungdomar redan i skolan borde få information om vad det innebär att bli förälder och att de sociala myndigheterna borde vara särskilt engagerade i samhällets strävan att aktivt angripa skilsmässoproblemet. Socialutskottet förutsatte att frågan om hur man skall nå framför allt ungdomar med information om barns behov och svårigheter bl. a. i skilsmässosituationer skulle uppmärksammas i samband med arbetet att utforma en föräldrautbildning som når alla i samhället. Den form för föräldrautbildning under tiden kring barnets födelse som föreslogs i propositionen lämnade enligt utskottet förhållandevis stort utrymme för behandling av frågor om relationer mellan olika familjemedlemmar, könsroller m. m. Det måste i sådana sammanhang ofta aktualiseras frågor

om skilsmässors konsekvenser för såväl föräldrar som barn, menade utskottet. Avslutningsvis anförde utskottet bl. a. att det var angeläget att sådana grundläggande värderingar som kommit till uttryck i motionen inte förbigås i föräldrautbildningen med hänsyn till det ökande antal familjer som konfronteras med de problem som skilsmässor och separationer i allmänhet innebär.

Socialutskottet har vidare nyligen (SoU 1981/82:32) behandlat ett motionsyrkande om åtgärder för att skapa en god "inre miljö". I motionen anfördes bl. a. att den höga skilsmäsofrekvensen bör kunna nedbringas genom förbättringar av den inre miljön. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till att utskottet tidigare avvisat tanken på en övergripande utredning i frågor om en inre miljöpolitik. I sammanhanget erinrades om att statens institut för psykosocial miljömedicin har till uppgift att utveckla, värdera och förmedla kunskaper om psykosociala risksituationer, riskgrupper och riskreaktioner.

Utredningsarbete m. m.

Utredningen om barnens rätt (Ju 1977:08) lade i sitt betänkande (SOU 1979:63) Barnets rätt. 2. Om föräldraansvar m. m. fram förslag som syftade till att stärka barnens rättsliga ställning och så långt möjligt likställa gifta och ogifta föräldrar när det gäller vårdnaden om barnen. På grundval av utredningens förslag har i *proposition 1981/82:168* om vårdnad och umgänge m. m. bl. a. föreslagits att makar efter en skilsmässa skall kunna fortsätta att gemensamt utöva vårdnaden om sina barn utan att domstolen behöver fatta beslut om detta. Vidare skall ogifta föräldrar som bor tillsammans med sina barn kunna få gemensam vårdnad genom en anmälan till pastorsämbetet.

Utredningen lade också fram förslag om obligatoriska s. k. samarbetssamtal i skilsmässosituationer. Förslaget innebar i huvudsak att föräldrar som vid domstol yrkar upplösning av gemensam vårdnad om barn och som därvid tvistar om vårdnaden eller umgängesrätten skall erbjudas hjälp av kommunen "att bearbeta sin konflikt och ta ansvar för ett beslut som gagnar alla inblandade". I princip skulle det vara obligatoriskt för kommunerna att lämna detta erbjudande; något som f. n. sker frivilligt som försöksverksamhet i flera kommuner. Möjligheten till samarbetssamtal borde enligt utredningen också stå öppen för föräldrar vars skilsmässokonflikt ännu inte gjorts anhängig vid domstol. I dessa fall borde kommunerna emellertid bara rekommenderas att erbjuda samarbetssamtal. I propositionen framhålls att den verksamhet med samarbetssamtal som bedrivs försöksvis inom vissa kommuner är ett betydelsefullt medel för att i ett så tidigt skede som möjligt lösa de konflikter som kan finnas mellan föräldrar vid en separation. Det påpekas också att erfarenheterna av verksamheten är positiva. Ett åläggande om skyldighet för kommunerna att införa samarbetssamtal skulle emellertid enligt propositionen innebära en statlig styrning av kommunernas resursan-

vändning. Med hänvisning till att sådana styrningar bör begränsas och till att samordningen mellan bl. a. familjerådgivningen och socialtjänsten ses över, framläggs inte något förslag om laglig skyldighet för kommunerna att erbjuda samarbetssamtal. I sammanhanget anføres att det dock på sikt torde bli mindre kostsamt för kommunerna med samarbetssamtal än att behöva utföra vårdnadsutredningar eller använda andra sociala insatser sedan familjen väl har splittrats.

Familjerådgivningen skall enligt den kungörelse (1960:710) som har reglerat verksamheten svara för rådgivning och behandling i samband med konfliktsituationer i äktenskap och familj samt upplysningsverksamhet om samlevnadsproblem. I proposition 1979/80:1 om socialtjänsten anfördes bl. a. att synen på äktenskapet och dess relationsproblem har nyanserats sedan familjerådgivningsbyråerna inrättades med främsta uppgift att minska antalet skilsmässor och aborter. Familjerådgivningsbyråerna bör enligt propositionen ha till uppgift att hjälpa makarna att lösa äktenskapliga problem, och denna uppgift sammanfaller med socialtjänstens. I propositionen aviserades en parlamentarisk kommitté med uppgift att bl. a. göra en översyn av frågan om huvudmannaskapet för den psykiska barn- och ungdomsvården (PBU/BUP) samt att överväga hur denna verksamhet och familjerådgivningen kan organiseras på lämpligaste sätt. Socialutskottet framhöll vid behandlingen av propositionen bl. a. (SoU 1979/80:44) att det är särskilt angeläget att familjerådgivningen, som under lång tid bedrivits i form av försöksverksamhet, ges fasta former och byggs ut så att den bättre motsvarar efterfrågan. – Formerna för PBU/BUP samt den kommunala familjerådgivningens framtida verksamhet utreds numera av *PBU-utredningen* (S 1980:09). Kommittén skall enligt sina direktiv göra en förutsättningslös bedömning av hur de nuvarande verksamheterna inom PBU/BUP, familjerådgivningen och annan verksamhet med liknande uppgifter, t. ex. socialtjänsten men även omsorgsverksamheten, bäst kan samordnas. Enligt 1982 års kommittéberättelse beräknas utredningen avge sitt betänkande under år 1983.

Docenten Jan Trost, sociologiska institutionen vid Uppsala universitet, bedriver ett av riksbankens jubileumsfond understött forskningsprojekt i form av en tvärnationell *undersökning av skilsmässor och separationer*. Syftet med projektet är att studera skilsmässoprocessen och dess efterspel; att beskriva och analysera de ekonomiska, sociala och emotionella förändringar som en skilsmässa innebär och hur familjer och deras medlemmar hanterar förändringarna.

Här kan också nämnas att socialutskottet nyligen med anledning av ett motionsyrkande om ett *informationssystem om levnadsförhållandena för barn och ungdom* förordat att ett utredningsarbete sätts i gång som syftar till att ett sådant informationssystem utvecklas (SoU 1981/82:28). Socialutskot-

tet ansåg att det var angeläget att detta system utvecklas så att man kan få ett bättre underlag för utformningen av samhällets insatser för barn och ungdom. Vid utredningsarbetet blir det enligt socialutskottet en central uppgift att undersöka möjligheterna att utnyttja och samordna den information som nu samlas in på olika håll. – Riksdagen följde utskottet.

Äktenskapsförord–boskillnad

Gällande bestämmelser

Enligt giftermålsbalken kan makar genom äktenskapsförord bestämma att egendom som tillhör eller tillfaller en av dem och som annars skulle vara hans eller hennes giftorättsgods skall tillhöra honom eller henne enskilt. Genom äktenskapsförord kan makarna vidare avtala att egendom som annars skulle vara den ena makens enskilda skall vara hans eller hennes giftorättsgods. Äktenskapsförord krävs också för att gåvor mellan makar – dock inte sedvanliga skänker – skall bli giltiga. Äktenskapsförord skall upprättas skriftligen, bestyrkas med vittnen samt ges in till rätten som, om förordet avser gåva, skall låta kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning. Rätten skall även skicka avskrift av samtliga förord till den myndighet som för äktenskapsregistret. Förordet blir gällande när det har getts in till rätten.

Makar kan enligt giftermålsbalken erhålla boskillnad. Ansökan om boskillnad görs hos tingsrätt. Är det endast ena maken som söker boskillnad krävs för bifall till ansökan att vissa omständigheter föreligger. Är makarna däremot ense skall ansökan genast bifallas. I samband med boskillnad skall bouppteckning upprättas och inges till rätten. Ansökningar om boskillnad liksom domstolens avgörande skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning samt registreras i äktenskapsregistret. All egendom som make förvärvar efter ansökan om boskillnad blir, om ansökan beviljas, makens enskilda egendom. Sedan boskillnad beviljats, skall bodelning äga rum. Bodelning skall ske skriftligen och med vittnen. Vad som vid bodelning tillfaller make skall också det i fortsättningen vara hans eller hennes enskilda egendom. Till dess bodelning sker får dock vardera maken fortfarande råda över det giftorättsgods som tillhörde honom eller henne då boskillnadsansökningen gjordes. Sådant giftorättsgods kan, utan hinder av ansökan om boskillnad eller dom på boskillnad, utmätas för hans eller hennes gäld. Bodelningshandling kan ges in till rätten, som då skall anmäla detta till äktenskapsregistret och införa kungörelse i ovan nämnda tidningar.

Till skydd för borgenärer finns bestämmelser i fall då äktenskapsförord innefattar gåva samt i fall då ena maken vid bodelning eftergett vad som tillkommer honom eller henne. Bl. a. kan egendom under vissa förutsättningar återvinnas i konkurs.

Motivering i motionen

I motion 1578 läggs fram en rad förslag till åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten. Motionärerna anför, såvitt nu är i fråga, att det inom familjelagstiftningen finns flera exempel på möjligheter för makar att uppnå fördelar som sedan kan utnyttjas som led i ekonomisk brottslighet.

Motionärerna ger följande exempel. Mannen äger samtliga tillgångar i äktenskapet, där giftorätt råder. Makarna bestämmer genom äktenskapsförord att hustruns egendom skall vara enskild. Därefter ansöker makarna gemensamt om boskillnad. Vid den efterföljande bodelningen utgör endast mannens egendom giftorättsgods. Hustrun erhåller då hälften av mannens behållna egendom. Därefter förordnar makarna i äktenskapsförord nr 2 att mannens egendom ånyo skall utgöra giftorättsgods. Förfarandet med boskillnad upprepas på nytt, varvid mannens tillgångar reduceras med hälften. När förfarandet upprepats tillräckligt många gånger har mannens samtliga tillgångar utan några som helst beskattningseffekter överförts på hustrun.

Motionärerna anför att detta förfarande kan utnyttjas i samband med att ett företag systematiskt drivs närmare konkurs, eftersom det personliga betalningsansvar som den make som äger och driver bolaget ådrar sig endast stannar som en icke indrivningsbar post i kronofogdemyndighetens datorer. Resultatet vid utmätningsförsök blir endast det att den andra maken är laglig ägare till all egendom i äktenskapet. Enligt motionärerna brukar någon iakttagbar nedgång i makarnas levnadsstandard inte följa.

Förfaranden av detta slag visar på brister i den nuvarande lagstiftningen, menar motionärerna. De anför att åtskilliga regler, såsom kravet på registrering av äktenskapsförord, är tillkomna för att skydda utomstående från försök att föra undan egendom från en skuldsatt make till den andre maken. Det visar sig emellertid, anför motionärerna, att detta inte är tillräckligt. Samtidigt som det i och för sig finns ett berättigat behov av att fastslå makarnas ekonomiska oberoende av varandra måste möjligheten att komma åt förfaranden liknande det som ovan beskrivits snarast utredas, menar motionärerna. Utredningen får visa om det kan ske genom en generalklausul inom utsködningsrätten eller genom särskilda bestämmelser om bulvanskap.

Motionärerna begär ett tillkännagivande av vad som anförts om att ändra reglerna inom familjerätten i avsikt att motverka det omfattande missbruket av äktenskapsförord-boskillnad i kombination.

Utredningsförslag

Familjelagssakkunniga har i sitt betänkande (SOU 1981:85) Äktenskapsbalk i huvudsak behandlat frågor om makars egendom. I betänkandet läggs fram förslag om genomgripande förändringar i egendomsordningen mellan

makar. De sakkunniga anser dock att de nuvarande grundprinciperna för egendomsordningen skall bevaras, vilket bl. a. innebär att makarnas sammanlagda tillgångar delas lika mellan dem när äktenskapet upplöses. Från denna huvudregel om likadelning föreslås bl. a. följande undantag. Om äktenskapet upplöses genom skilsmässa efter tämligen kort tid kan vardera maken begära att få behålla sin egendom i skälig utsträckning. Om makarna inte kan enas om beräkningen av andelarna, föreslås en hjälpregel, enligt vilken endast så stor del av makarnas tillgångar läggs samman och delas som svarar mot den del av tio år som äktenskapet har varat. Vidare kan enligt förslaget en likadelning te sig föga motiverad, t. ex. då den ena maken har stora skulder eller avsevärd enskild egendom och en likadelning således ensidigt skulle gå ut över den andra maken.

Bostad och bohag, som har förvärvats för gemensamt begagnande, skall enligt förslaget anses tillhöra makarna tillsammans, vanligen till lika andelar. Vid bodelning kommer således i regel hälften av denna egendom att uppföras som tillgång för vardera maken. De sakkunniga har i fråga om gifta eller ogifta samboendes gemensamma bohag och bostad tagit ställning till bl. a. vilken egendom som baken skall omfatta, vilka skulder som skall beaktas, hur parternas andelar skall bestämmas, om man skall få avtala om undantag från den lagbestämda gemenskapen och hur förhållandet till borgenärer bör utformas.

I ett särskilt kapitel i betänkandet tas upp frågor om avtal mellan makar och mellan samboende, varvid också diskuteras förhållandet till borgenärer.

Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Utskottet

I betänkandet behandlas en motion om åtgärder mot den höga skilsmäsofrekvensen och en motion om ändring av reglerna om äktenskapsförord och boskillnad.

Äktenskapsskillnad

Fr. o. m. den 1 januari 1974 infördes nya bestämmelser om upplösning av äktenskap. Är makar ense om att skiljas har de i princip rätt till omedelbar äktenskapsskillnad. Har make vårdnaden om och varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år skall dock äktenskapsskillnaden föregås av en betänketid på minst sex månader. Detsamma gäller om bara den ena maken vill skiljas eller om makarna själva begär betänketid. Har makar levt skilda åt sedan minst två år, har vardera maken alltid rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid.

I samband med dom på äktenskapsskillnad skall rätten också besluta rörande vårdnaden om barnen. Är makarna ense om vem som skall ha

vårdnaden eller hur vårdnaden skall fördelas mellan dem eller om att de gemensamt skall ha vårdnaden, skall rätten besluta i enlighet med deras önskemål, om det inte uppenbart strider mot barnens bästa. Är makarna inte ense, beslutar rätten efter vad som är skäligt med hänsyn till barnens bästa.

I motion 1711 begärs dels en utvärdering av följderna av gällande äktenskapslagstiftning, dels att förslag till ändring av giftermålsbalken utarbetas i syfte att minska den enligt motionärerna alltför höga skilsmässosofrekvensen. Motionärerna anför bl. a. att de sociala följderna av skilsmässor är kännbara. De pekar på föräldrautbildningen som ett steg i rätt riktning men framhåller att den inte är tillräcklig med tanke på den negativa utvecklingen på skilsmässoområdet.

Utskottet erinrar om att 1973 års ändringar i skilsmässoreglerna präglas av synsättet att äktenskapet är en form av frivillig samlevnad mellan självständiga personer och att samhället därför inte bör försvåra för makarna att upplösa äktenskapet. Bestämmelserna om betänketid tillkom i syfte att förhindra förhastade beslut om skilsmässa.

Som motionärerna framhåller får många skilsmässor kännbara sociala följder. Inte minst för barnen kan det uppstå svåra påfrestningar när föräldrarna separerar. Utskottet vill emellertid påpeka att slitningar i ett bestående äktenskap även kan medföra att barnen blir lidande. Barn drabbas för övrigt också då samboende föräldrar som inte är gifta med varandra separerar. Utskottet anser det angeläget att barnen så långt möjligt skyddas i sådana situationer som nu nämnts.

Enligt utskottets mening saknas anledning att nu ändra det grundläggande synsättet på äktenskapet. I stället för att genom särskilda regler försvåra möjligheten till skilsmässa bör man genom olika åtgärder söka hjälpa föräldrarna att vid krissituationer lösa sina problem och, om en skilsmässa inte går att undvika, att genomföra skilsmässan på sådant sätt att barnen lider minsta skada därav. Utskottet vill i detta sammanhang peka på bl. a. familjerådgivningen och föräldrautbildningen. Som framgår ovan är frågan om hur den psykiska barn- och ungdomsvården, familjerådgivningen och socialtjänsten bäst kan samordnas föremål för utredning. Dessutom kan nämnas att riksdagen på förslag av socialutskottet (SoU 1981/82:28) nyligen uttalat sig för att ett informationssystem om levnadsförhållandena för barn och ungdom utvecklas så att man kan få ett bättre underlag för utformningen av samhällets insatser för barn och ungdom. Utskottet vill också peka på den ovan redovisade försöksverksamheten med samarbetsamtal.

Det anförda innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom yrkandena i motion 1711. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Äktenskapsförord – boskillnad

Genom äktenskapsförord kan makar avtala att giftorättsgods skall vara enskild egendom eller att enskild egendom skall utgöra giftorättsgods. Makar kan också genom boskillnad fördela egendom mellan sig. All egendom som make förvärvar efter det boskillnad blivit sökt, skall vara makens enskilda egendom, om boskillnad beviljas. Sedan boskillnad beviljats skall bodelning äga rum och vad som därvid tillfaller make skall också det i fortsättningen vara hans eller hennes enskilda egendom. Äktenskapsförord och ansökan om boskillnad skall ges in till rätten. Ansökningar och beslut om boskillnad skall genom rättens försorg kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning samt registreras i äktenskapsregistret. Detsamma gäller om bodelningshandling har getts in till rätten. Vidare skall alla äktenskapsförord registreras i äktenskapsregistret och, om förordet innefattar gåva, kungöras i nämnda tidningar. – Till skydd för borgenärer finns bestämmelser i fall då äktenskapsförord avser gåva samt i fall då ena maken vid bodelning eftergett vad som tillkommer honom eller henne.

Som närmare framgår av redogörelsen ovan (s. 7) ger motionärerna i motion 1582 ett exempel på hur makar genom ett systematiskt förfarande med äktenskapsförord, boskillnad och bodelning i kombination successivt kan föra över all egendom från den ena maken till den andra. Bestämmelserna kan enligt motionärerna utnyttjas som led i ekonomisk brottslighet. De begär därför att frågan utreds och att reglerna ändras i syfte att motverka "det omfattande missbruket" av äktenskapsförord – boskillnad i kombination (yrkande 3).

Enligt utskottets mening saknas belägg för påståendet i motionen att det skulle förekomma ett omfattande missbruk av bestämmelserna om äktenskapsförord och boskillnad. Som tidigare har nämnts (s. 7 f.) har familjesakkunniga i sitt betänkande (SOU 1981:85) Äktenskapsbalk lagt fram förslag om egendomsordningen mellan makar och förhållandet till borgenärer. Utskottet utgår från att, om det skulle förekomma något missbruk av det slag som motionärerna beskrivit, detta förhållande kommer att uppmärksammas vid beredningen av betänkandet. Någon riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandet är därför inte påkallad.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *äktenskapsskillnad*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1711,

2. beträffande *äktenskapsförord – boskillnad*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1582 yrkande 3.

Stockholm den 15 april 1982

På lagutskottets vägnar

LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp)*, Stig Olsson (s), Elvy Nilsson (s), Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Olle Aulin (m), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c), Bengt Silfverstrand (s), Margot Håkansson (fp), Margareta Gard (m), Stina Andersson (c) och Ingrid Segerström (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

*Bilaga***Vissa statistiska uppgifter rörande antalet äktenskapsskillnader**

Uppgifterna har hämtats från familjelagssakkunnigas betänkande (SOU 1981:85) Äktenskapsbalk (tabellerna 1, 11, 13 och 15 i bilaga 1 till betänkandet).

Ingångna och upplösta äktenskap

År	Samtliga äkten- skapsskillnader enligt SCB	Samtliga vigslar enligt SCB
1965	9 563	59 963
1966	10 288	61 101
1967	10 722	56 561
1968	11 288	52 291
1969	12 140	48 357
1970	12 943	43 278
1971	13 540	39 918
1972	15 179	38 636
1973	16 021	38 251
1974	26 802	44 864
1975	25 383	44 103
1976	21 702	44 790
1977	20 391	40 370
1978	20 317	37 844
1979	20 322	37 300
1980	19 887	37 569

SCB = Statistiska centralbyrån.

Relativa antalet äktenskapsskillnader efter äktenskapets varaktighet 1961–

	Äktenskapets varaktighet															Median- var- aktighet	Bastal
	0	1	2	0-2	3	4	5	6	7	8	9	10-14	15-19	20-			
1961	0,4	2,1	5,6	8,1	7,4	7,4	6,4	6,1	5,3	4,8	4,4	18,7	14,7	16,8	10,12	8 696	
	0,4	2,2	5,3	7,9	7,1	7,0	7,0	6,0	5,5	5,3	4,4	18,4	14,1	17,3	9,97	8 849	
1963	0,4	2,6	5,8	8,8	7,4	7,3	6,4	6,0	4,9	5,0	4,7	17,8	14,0	17,7	10,43	8 496	
	0,4	2,3	6,2	8,9	7,7	6,3	6,2	6,2	5,6	4,6	4,5	17,5	14,0	18,4	10,01	9,169	
1965	0,4	2,5	6,3	9,2	7,7	7,1	6,1	5,6	5,1	5,1	4,3	17,5	13,5	18,7	9,93	9 563	
	0,3	2,4	7,0	9,7	7,6	7,6	6,7	5,6	5,1	4,5	4,3	17,2	13,1	18,4	9,72	10 288	
1967	0,2	2,4	6,0	8,6	7,8	7,2	6,5	5,8	5,4	4,7	4,0	17,2	13,1	19,7	9,96	10 722	
	0,4	1,9	6,8	9,1	7,6	8,0	6,9	6,1	5,1	4,1	4,2	17,2	13,1	18,6	9,81	11 288	
1969	0,3	1,7	5,5	7,5	7,8	7,7	6,8	6,1	5,5	4,9	4,2	16,8	12,8	19,9	9,91	12 140	
	0,4	1,6	5,4	7,4	7,5	8,1	7,2	6,9	5,7	5,1	4,3	16,8	12,4	18,6	9,48	12 943	
1971	0,4	1,7	4,6	6,7	7,0	7,7	7,7	7,2	6,0	5,3	4,5	17,0	12,3	18,5	9,50	13 540	
	0,4	1,8	4,6	6,8	6,3	7,2	6,6	6,9	6,4	5,7	4,9	18,3	12,8	18,1	9,83	15 179	
1973	0,3	1,6	4,2	6,1	5,7	6,4	6,5	6,9	6,8	5,6	5,5	19,0	13,6	17,9	10,17	16 021	
	1,2	3,4	4,9	9,5	5,3	5,5	5,6	5,7	5,9	5,3	4,8	17,6	13,2	21,5	10,49	26 802	
1975	1,7	3,9	4,4	10,0	4,6	4,7	5,0	5,0	5,2	5,3	5,2	20,3	14,0	20,7	11,07	25,383	
	1,9	5,9	5,3	13,1	4,6	4,3	4,5	4,5	4,8	4,8	4,8	20,6	14,3	20,2	11,09	21 702	
1977	2,2	5,5	6,5	14,3	5,5	4,4	4,2	3,8	4,0	4,6	4,3	20,4	14,2	20,2	11,11	20 391	
	1,9	5,8	6,7	14,5	6,1	5,1	4,2	3,5	3,8	4,0	4,0	19,8	14,7	20,2	11,21	20 317	
1979	2,1	5,3	6,6	13,9	6,6	5,8	4,6	3,7	3,4	3,3	3,3	19,3	15,2	20,8	11,42	20 322	
	1,8	4,9	6,7	13,7	7,0	6,1	5,0	4,1	3,6	3,0	3,1	17,9	15,8	20,9	11,29	19 887	

Anm.: 1 januari 1974 trädde nya regler om äktenskapsskillnad i kraft.

Källor: Folkmängdens förändringar 1961–1966 och Befolkningsförändringar del 3 1968–.

**Relativa antalet genom äktenskapsskillnad upplösta äktenskap per 1 000
ingångna, efter antal år sedan vigselåret**

Vigselår	Andelen upplösta 5 år efter vigselåret	Andelen upplösta 10 år efter vigselåret	Andelen upplösta 15 år efter vigselåret	Andelen upplösta 20 år efter vigselåret	Andelen upplösta 25 år efter vigselåret	Andelen t. o. m. 1980 upplösta
1941	34	73	100	120	134	
	33	71	98	117	131	
1943	34	74	101	120	146	
	37	77	105	124		
1945	38	80	108	128		
	40	82	109	129		
1947	39	82	110	132		
	40	85	112	135		
1949	41	84	113	137		
	41	85	113	139		
1951	40	84	113			
	42	85	115			
1953	39	83	114			
	41	86	120			
1955	40	82	117	163		
	44	88	124	177		
1957	44	90	129	186		
	45	92	135	196		
1959	43	94	145	202		
	44	97	158			213
1961	48	104	175			219
	50	114	187			222
1963	52	120	199			222
	52	132	205			216
1965	53	143	212			212
	57	155				207
1967	56	156				195
	63	164				191
1969	76	167				181
	94	183				183
1971	103					173
	110					167
1973	117					156
	127					149
1975	133					133
						111
1977						90
						54
1979						21
						3,3

Anm.: Data efter 1955 är inte direkt jämförbara med tidigare år, eftersom data efter 1955 har korrigerats med hjälp av Folk- och bostadsräkningarna 1960 och 1970.

Källor: Befolkningsförändringar del 3 1968 och 1980.

Relativa antalet äktenskapsskillnader i varaktighetsklasser med och utan barn under 18 år 1965–

	Antal år								Bastal
	-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-	
<i>Med barn</i>									
1965	21,2	32,1	23,1	13,9	7,2	1,9	0,4	0,2	5 754
	21,4	33,2	22,9	13,8	6,5	1,9	0,3	..	6 282
1967	19,9	33,4	22,4	14,8	6,8	2,1	0,4	0,2	6 422
	20,6	33,3	22,7	14,5	6,7	1,9	0,3	..	6 726
1969	18,1	35,6	22,7	14,7	6,5	1,9	0,5	..	7 536
	17,5	37,7	22,7	14,0	5,8	2,0	0,2	..	8 173
1971	13,4	36,9	21,8	15,5	8,2	3,3	0,7	0,1	9 266
	11,7	35,2	23,9	16,7	8,6	3,1	0,7	0,1	10 203
1973	10,1	34,9	25,3	17,0	8,8	3,0	0,7	0,1	11 263
	10,1	31,8	25,5	18,5	9,6	3,4	0,9	0,2	15 971
1975	10,6	28,9	27,3	18,6	10,0	3,4	0,9	0,2	17 511
	12,2	26,3	27,4	19,4	10,3	3,3	0,9	0,2	15 058
1977	14,6	24,2	27,2	19,3	10,2	3,5	0,8	0,2	14 026
	16,6	22,6	26,4	19,8	10,3	3,5	0,8	0,2	13 798
1979	16,2	22,2	25,3	21,3	11,0	3,0	0,8	0,2	13 776
	17,0	22,9	22,8	22,2	10,8	3,3	0,8	0,2	13 339
<i>Utan barn</i>									
1965	20,0	20,6	10,2	13,3	16,2	11,2	5,1	3,6	3 809
	20,7	19,9	10,3	12,6	16,5	12,3	4,6	3,1	4 006
1967	20,0	20,6	9,9	11,1	16,7	12,1	6,1	3,4	4 300
	21,5	18,8	9,0	12,0	17,0	12,1	5,9	3,7	4 285
1969	20,9	18,7	8,8	10,5	16,8	13,2	9,0	2,0	4 702
	21,1	20,1	9,2	11,3	15,7	12,5	5,9	4,2	5 001
1971	25,3	23,6	9,3	6,2	11,6	12,4	6,5	5,0	4 416
	26,7	24,4	9,1	6,6	10,8	11,8	6,7	4,0	4 986
1973	24,8	24,9	9,2	6,8	10,5	12,0	6,7	5,0	5 031
	27,9	22,2	8,7	6,2	11,2	11,3	7,2	5,2	11 237
1975	29,9	18,1	8,3	5,8	11,4	12,1	8,4	6,0	8 240
	34,2	16,7	8,0	5,1	11,2	11,2	7,8	5,7	7 353
1977	36,9	14,4	7,8	5,3	10,2	11,2	8,0	6,0	6 968
	38,2	13,1	7,2	4,9	10,3	12,1	7,3	6,8	6 801
1979	38,4	13,5	7,0	5,0	10,6	11,1	7,3	7,1	7 009
	37,5	14,4	6,7	4,9	10,6	11,6	7,7	6,5	6 911

Anm.: Fr. o. m. 1971 barn under 18 år. 1 januari 1974 trädde nya regler om äktenskapsskillnad i kraft.

Källor: Se tabell 11.